

Domáci násilí jako sociální problém okresu Tábor

Domestic violence as a social problem of the district of Tábor

Socha Z.

Policie České republiky - Tábor

Summary

Domestic violence (DV) as such is not confirmed strictly in Czech legislation, there is an array of crimes closely connected with DV. E.g. grievous bodily harm, bodily restraint, rape, abandonment of child, maltreatment of child or person in charge, ...

The target of the study was to describe the structure of violent behaviour in families in the district of Tábor in the course of the year 2002.

To get information: *To get information:*

- on frequency of domestic violence in the district of Tábor
- on legislation qualification of violence in the district of Tábor
- on representation of individual social groups of victims of cases of violence occurred in 2002 in the district of Tábor
- who of the family members behaved as an aggressor most frequently,
- whether it was a short-term, long-term or repeated violence,
- on general awareness of citizens of domestic violence,
- of citizens' knowledge of forms of domestic violence,
- on the possibility to seek help in case of domestic violence,
- on notion of citizens of the district of Tábor of the frequency of domestic violence,
- whether the questioned persons have personal experience with domestic violence (whether they have met it in their family, in which form, what was its cause, whether it was short-term or long-term, how they defended themselves, where did they seek help and to what consequences did domestic violence in their family lead and how they had to deal with it).
- One of the questions was aimed at whether the questioned person himself/herself had committed aggressive behaviour against the members of his/her own family.

The author used a questionnaire to find out the structure of DV in the district of Tábor. The questionnaire was divided in two parts. Part A) concerned the awareness of domestic violence by the respondents and part B) was to bring answers concerning their own experience with domestic violence. The first part of the questionnaire contained 6 questions. The second part of the questionnaire, marked as B), was to sketch in the own experience of the respondents with domestic violence. This part consisted of nine resuming questions, being very important the first question No. 7 that had to find out how many respondents themselves became victims of domestic violence. In case that the respondent stated that he had not become victim or that he was not aware of it, he didn't have to answer the questions No. 8 through 13.

The data collection carried out with the help of this questionnaire proceeded during 4 months, i.e. from September to the end of December 2002. I distributed the questionnaires to the respondents personally in most cases, or I entrusted a selected person with securing the completion of the questionnaires by colleagues, students, friends or family members. In this way I put into circulation all 500 questionnaires.

The research complex for the questionnaire consists of randomly selected individuals among the population of residents from different firms, companies, organizations, schools, old

people's homes and residential parts allocated in the territory of the district of Tábor. The youngest group consisted of pupils of the 9th grade of elementary schools.

The author secured thereby a high diversity of respondents of all age categories, sexes, education and social status, so that the results were not distorted by obtaining data from a limited circle of people, for example from one factory or from one neighbourhood or community.

The results showed that there is a very low level of knowledge concerning domestic violence in the district of Tábor. The most common aggressor is the man. The most common victim is the woman. The respondents did not know where to seek help in case of domestic violence. It is proved that domestic violence is accompanied by social consequences in the form of family desintegration, loss of job, ...

Key words: domestic violence - family - partners - victim - aggressor - help

Souhrn

Domácí násilí (DN) jako takové není v české legislativě přesně zakotveno, existuje řada trestných činů, které s DN úzce souvisejí. Např. ublížení na zdraví, omezování osobní svobody, znásilnění, opuštění dítěte, týrání dítěte nebo svěřené osoby ...

Cílem studie bylo popsat strukturu násilného chování v rodinách v okrese Tábor v průběhu roku 2002.

Získat informace:

- o frekvenci domácího násilí v okrese Tábor,
- o legislativní kvalifikaci násilí v okrese Tábor,
- o zastoupení jednotlivých společenských skupin obětí domácího násilí, ke kterému došlo v roce 2002 v okrese Tábor,
- kdo z členů rodiny se nejčastěji projevoval jako agresor,
- zda se jednalo o krátkodobé, dlouhodobé nebo opakované násilí,
- o všeobecném povědomí občanů o domácím násilí,
- znalostech občanů o formách domácího násilí,
- o možnosti vyhledání pomoci při domácím násilí,
- o představách občanů okresu Tábor o frekvenci domácího násilí,
- zda dotázané osoby mají s domácím násilím vlastní zkušenost (zda se s ním ve své rodině setkaly, v jaké podobě, co bylo jeho příčinou, zda bylo krátkodobé, nebo dlouhodobé, jakým způsobem se bránily, kde vyhledaly pomoc, k jakým důsledkům domácí násilí v jejich rodině vedlo a jak jej byly nuceny řešit),
- jedna z otázek směřovala k tomu, zda se dotázaná osoba sama dopustila agresivního chování vůči členům vlastní rodiny.

Ke zjištění struktury DN na okrese Tábor použil autor dotazník. Ten byl rozdělen do dvou částí. Část A se týkala povědomí respondentů o domácím násilí a část B měla přinést odpovědi týkající se vlastních zkušeností s domácím násilím. První část dotazníku obsahovala celkem 6 otázek. Druhá část dotazníku, označená jako B, měla dokreslit vlastní zkušenost respondentů s domácím násilím. Tato část byla složena z devíti navazujících otázek, přičemž důležitá byla první otázka č. 7, která měla zjistit, kolik respondentů se samo stalo obětí rodinného násilí. V případě, že respondent uvedl, že se obětí nestal, nebo že si toho není vědom, nemusel již odpovídat na otázky č. 8 až 13.

Sběr dat pomocí tohoto dotazníku probíhal v časovém rozmezí 4 měsíců, a to od září do konce prosince 2002. Dotazníky respondentům většinou roznesl autor osobně, nebo pověřil vybranou osobu zajištěním vyplnění dotazníků od spolupracovníků, studentů, přátel

či členů rodiny. Tímto způsobem se podařilo dostat do oběhu všech 500 připravených dotazníků.

Výzkumný soubor pro dotazník je tvořen náhodně vybranými jedinci z různých firem, podniků, státních organizací, škol, domovů důchodců a obytných částí rozmístěných na území okresu Tábor. Nejmladší skupinou byli žáci 9. tříd ZŠ.

Byla tak zajištěna pestrost vzorku respondentů všech věkových kategorií, pohlaví, vzdělání a sociálního postavení, aby nedošlo ke zkreslení výsledků získáním dat úzkého okruhu lidí, například z jedné továrny, z jednoho sídliště či obce.

Výsledky prokázaly, že v okrese Tábor je velmi nízká úroveň znalostí týkající se domácího násilí. Nejčastějším agresorem je muž. Nejčastější obětí je žena. Respondenti nevěděli, kam se v případě domácího násilí obrátit o pomoc. Je prokázáno, že domácí násilí je doprovázeno sociálními důsledky v podobě rozpadu rodiny, ztráty zaměstnání ...

Klíčová slova: domácí násilí - rodina - partneři - oběť - agresor - pomoc

V České republice v současné době neexistuje přesná definice domácího násilí (dále DN). DN není definované jako trestný čin, naše zákonodárství ho doposud nezná, nepočítá s ním. (V současné době už probíhá legislativní řízení.) (17) Existuje však řada trestných činů, které s domácím násilím souvisejí. Jsou to: ublížení na zdraví, omezování osobní svobody, znásilnění, opuštění dítěte, týrání dítěte nebo svěřené osoby atd. Psychologové rozumějí pod pojmem domácího násilí mezi partnery násilí, které se odehrává v soukromí, je opakované a má stoupající tendenci. Jako domácí násilí však můžeme chápat veškeré násilí, které probíhá za zamčenými dveřmi domova. Domácí násilí má formu násilného chování, které se projeví fyzickým napadáním, verbálním vyhrožováním, ekonomickým vydíráním, psychickým nátlakem, sexuálním obtěžováním, nucenou izolací nebo jiným násilím, či různou kombinací tohoto násilného jednání, které se děje v úzkém rodinném kruhu mezi nejbližšími příbuznými. (2, 11, 12) K většině případů násilí mezi rodinnými příslušníky dochází přímo v domácím prostředí, v prostředí, které je všem aktérům důvěrně známé, kde by se všichni členové rodiny měli cítit bezpečni, kde by měla vládnout láska a porozumění. (3) Často je agresivní muž k ženě, jindy rodiče k dětem, někdy se děti chovají násilně ke svým, zejména starším

rodičům. (4) Konflikty s velmi intenzivním násilím vznikají i mezi sourozenci. Nejvíce skrytým, ale častým násilím je násilí na seniorech. (15, 16) Dlouhá léta bylo domácí násilí považováno za záležitost soukromou, která se odehrává za zavřenými dveřmi rodin, kde nelze uplatňovat kontrolu jako na veřejném místě. Domácí násilí se týká jak násilí mezi partnery, manžely, tak i násilí vůči starým lidem, dětem, zdravotně postiženým. (5, 10) Pod pojem domácí násilí můžeme zařadit také násilí dětí na rodičích. (8) V tomto případě se jedná zejména o rodiny neúplné, pouze s jedním rodičem, např. když dítě zůstává samo s matkou, může převzít roli jakéhosi pseudopartnera. Zároveň se však může proměnit v tyрана, který rozhoduje o veškerém dění v rodině. Násilí spáchané v rodině může být kvalifikováno jako trestný čin, pouze pokud je postižená osoba minimálně v sedmidenní pracovní neschopnosti. Stíhat pachatele je navíc možné jen v případě, že s tímto stíháním postižená osoba souhlasí - což bývá často problém. (9, 13) Pokud musí oběť žít s pachatelem ve společné domácnosti, obvykle toto násilí neoznámí nebo event. soudní stíhání nakonec odvolá. Pachatel nejenomže zůstane nepotrestán, ale dál pokračuje v týrání. Ve většině případů tak trestní oznámení podávají poškozené osoby až v okamžiku, kdy již déle nemohou

snášet dlouhodobý fyzický či psychický teror, případně již dojde k újmě na zdraví, anebo útok proti jejich osobě nabyt takových rozměrů, že u nich vyvolá obavu o zdraví či život. V případě týraných dětí toto většinou vyplyne na povrch až po návštěvě lékaře, ať už z důvodu nemoci, nebo přímo jako následek útoku. Všeobecně zřejmě platí, že týraná oběť vyhledává pomoc až ve skutečně krizových situacích, ve kterých se cítí ohrožena na životě. Domácí násilí je nutné považovat za velmi vážný problém a jeho výskyt za alarmující natolik, že je vhodné hledat účinné strategie řešení pro oběti i pachatele domácího násilí.

Podle celkové evidence klientů a statistických údajů z poraden občanského sdružení pro pomoc obětem trestných činů - Bílého kruhu bezpečí - je nutno považovat násilí v partnerských vztazích v České republice za spíše častý jev. Z celkového počtu klientů BKB v roce 1999 tvořily oběti domácího násilí 36% a v roce 2000 to bylo 38%. Při posledním průzkumu v roce 2001 se již s domácím násilím setkala 42% respondentů. Toto číslo je samozřejmě pouze orientačním vodítkem pro odhad, aproximaci skutečného výskytu domácího násilí v českých rodinách. Ale i tak je z uvedených čísel zřejmý každoroční nárůst výskytu domácího násilí. I další výzkumy v České republice potvrdily, že s domácím násilím, tedy stupňujícími se fyzickými, psychickými a sexuálními útoky mezi manželi nebo partnery, se potýká každá desátá česká rodina. Na tomto je zarážející i skutečnost, že v osmi případech z deseti násilí mezi manžely přihlížejí jejich děti. (18)

Domácí násilí je nejrozšířenější formou násilí vůbec. Vyskytuje se v rodinách všech příjmových kategorií. Nemá na ně vliv vzdělání, náboženská orientace, věk ani sociální původ. Zahrnuje všechny formy fyzického, sexuálního a psychického násilí ve všech typech intimních vztahů. Nejčastěji se násilí dopouštějí muži na svých partnerech. (6) Ženy jsou oběťmi domácího násilí v 95

procentech. Objevuje se ale i ve formě násilí žen na mužích, ve vztahu dvou osob stejného pohlaví či mezi generacemi. Jeho charakteristickými znaky jsou opakování, dlouhodobost a téměř každodenní přítomnost. (1)

Shora uvedené skutečnosti autora vedly k tomu, aby se s problematikou domácího násilí blíže seznámil a zabýval. Zajímalo ho, co si lidé o násilí v rodině myslí, co o něm vědí. Zda se s ním ve své rodině setkali a jak jej řešili. Zda vůbec vědí, že jsou vystaveni ve své rodině jednání, které již překročilo pomyslnou mez a dá se již za násilí považovat, a zda vědí, kde mohou hledat kvalifikovanou pomoc. Pro tuto práci si vytýčil úkol zjistit strukturu násilného chování v rodinách v okrese Tábor v průběhu roku 2002. Současně chtěl zjistit, jaké povědomí mají občané o domácím násilí, zda se s ním setkali a byli nuceni jej řešit.

Cílem studie bylo popsat strukturu násilného chování v rodinách v okrese Tábor v průběhu roku 2002.

Získat informace:

- o frekvenci domácího násilí v okrese Tábor,
- o legislativní kvalifikaci násilí v okrese Tábor,
- o zastoupení jednotlivých společenských skupin obětí domácího násilí, které se stalo v roce 2002 v okrese Tábor,
- kdo z členů rodiny se nejčastěji projevoval jako agresor,
- zda se jednalo o krátkodobé, dlouhodobé nebo opakované násilí,
- o všeobecném povědomí občanů o domácím násilí,
- o znalostech občanů o formách domácího násilí,
- o možnosti vyhledání pomoci při domácím násilí,
- o představách občanů okresu Tábor o frekvenci domácího násilí,
- zda dotázané osoby mají s domácím násilím vlastní zkušenost (zda se s ním ve své rodině setkaly, v jaké podobě, co bylo jeho příčinou, zda bylo krátkodobé, nebo dlouhodobé, jakým

způsobem se bránily, kde vyhledaly pomoc, k jakým důsledkům domácí násilí v jejich rodině vedlo a jak jej byly nuceny řešit).

Jedna z otázek směřovala k tomu, zda se dotázaná osoba sama dopustila agresivního chování členům vlastní rodiny.

Ke zjištění struktury DN na okrese Tábor byl použit dotazník. Dotazník byl rozdělen do dvou částí. Část A se týkala povědomí respondentů o domácím násilí a část B měla přinést odpovědi týkající se vlastních zkušeností s domácím násilím. První část dotazníku obsahovala celkem 6 otázek. Druhá část dotazníku, označená jako B, měla dokreslit vlastní zkušenost respondentů s domácím násilím. Tato část byla složena z devíti navazujících otázek, přičemž důležitá byla první otázka č. 7, která měla zjistit, kolik respondentů se samo stalo obětí rodinného násilí. V případě, že respondent uvedl, že se obětí nestal, nebo že si toho není vědom, nemusel již odpovídat na otázky č. 8 až 13.

Sběr dat pomocí tohoto dotazníku probíhal v časovém rozmezí 4 měsíců, a to od září do konce prosince 2002. Dotazníky

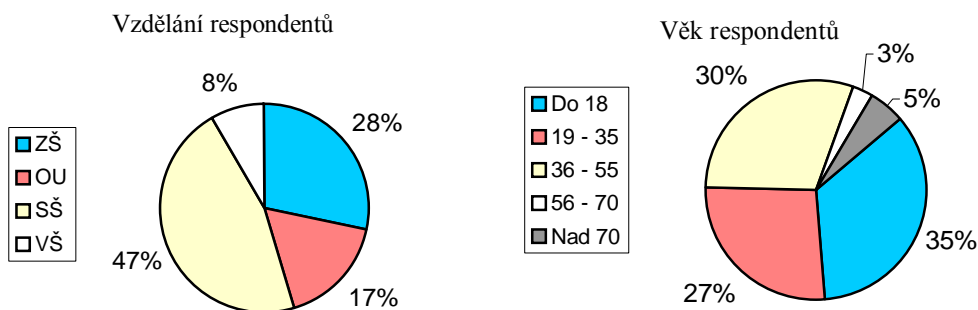
autor respondentům předal většinou osobně, nebo pověřil vybranou osobu zajištěním vyplnění dotazníků od spolupracovníků, studentů, přátel či členů rodiny. Tímto způsobem se mu podařilo dostat do oběhu všech 500 zhotovených dotazníků.

Výzkumný soubor pro dotazník je tvořen náhodně vybranými jedinci z různých firem, podniků, státních organizací, škol, domovů důchodců a obytných částí rozmístěných na území okresu Tábor. Nejmladší skupinou byli žáci 9. tříd ZŠ.

Tím byla zajištěna pestrost vzorku respondentů všech věkových kategorií, pohlaví, vzdělání a sociálního postavení, tak aby nedošlo ke zkreslení výsledků získáním dat od úzkého okruhu lidí, například z jedné továrny, nebo z jednoho sídliště či obce.

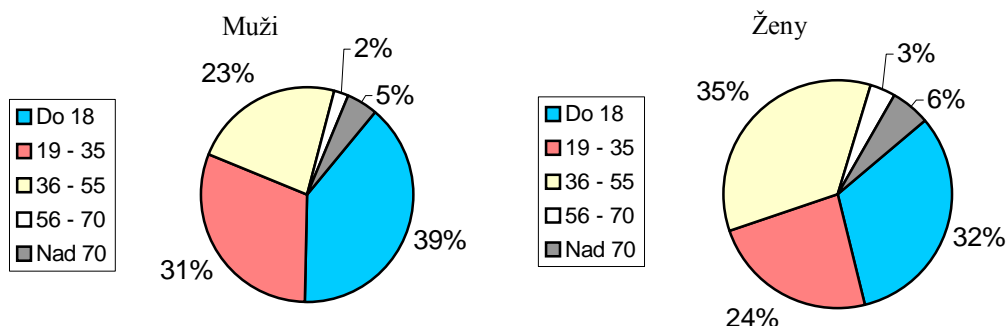
Celkový počet osob je 230, z toho 87 mužů a 143 žen (podle pohlaví, věku a vzdělání).

Graf 1 – Vzdělání a věk respondentů

Zdroj: vlastní výpočty

Graf 2 – Poměr respondentů podle věku

Zdroj: vlastní výpočty

Tab. 1 – Respondenti podle věku a rodinného stavu

Věk/stav	Ženatý/á	Druh/družka	Svobodný/á	Rozvedený/á	Vdovec/vdova
Do 18	1	2	77	-	-
19 – 35	29	2	25	5	-
36 – 55	53	3	-	14	-
56 – 70	2	1	-	2	2
Nad 70	4	-	1	1	6
Součet	89	8	103	22	8

Zdroj: vlastní výpočty

OTÁZKY DOTAZNÍKU – část A

Otázka č. 1. Jaké jsou podle vás formy (podoby) domácího násilí?

V této otázce byl dán respondentům prostor pro vypsání forem DN. Jejich drtivá většina ve všech věkových kategoriích uvedla formu fyzického a psychického týrání. Dále se často objevovalo sexuální násilí. Zcela sporadicky se objevilo násilí ekonomického rázu a různého omezování či vydírání. Odpovědi byly zpracovány do tří kategorií (graf 3):

a) Neví – respondent vůbec neodpověděl, nebo napsal, že neví.

b) Částečná znalost – vypsána 1 až 2 formy DN.

c) Dobrá znalost – vypsané 3 a více forem DN.

Otázka č. 2. Co je podle vás příčinou DN?

Za nejčastější příčiny jsou považovány: osobnost agresora, alkohol a drogy, nehody v rodině, žárlivost, ekonomická situace, stres, nezralost rodičů a netrpělivost.

Otázka č. 3. Kde byste jako oběť DN hledali pomoc?

Mezi nejčastější odpovědi byly zařazeny rodinné poradny, linky bezpečí a důvěry, příbuzní, PČR, lékař, psycholog, přátelé, BKB apod. Málokdo však uvedl více odpovědí než dvě.

Otázka č. 4. Myslíte si, že násilí v rodinách je, či není v okrese Tábor běžné?

Zde se mohli dotázaní vyjádřit k odpovědím: ano, spíše ano, ne, spíše ne (graf 4).

Otázka č. 5. Kdo se podle vás nejčastěji stává obětí DN?

V nabídce odpovědí byly určeny kategorie: děti, ženy, muži, senioři a zdravotně postižení občané. Respondenti měli možnost označit více možností (graf 5).

Otázka č. 6. Byl/a jste jako dítě svědkem DN ve své rodině?

S možností odpovědi ano, nebo ne (graf 6).

OTÁZKY DOTAZNÍKU – část B

Otázka č. 7. Stal jste se někdy obětí DN ve své rodině? (tab. 2)

Otázka č. 8. Jednalo se o DN krátkodobé, dlouhodobé či opakované?

Krátkodobým násilím bylo chápáno jednorázové či několikadenní násilí. Dlouhodobé násilí bylo v trvání od několika týdnů až po několik let. Opakované násilí nemělo charakter stálého trvání, ale jednorázových útoků, opakujících se v určitém časovém odstupu (tab. 3).

Na otázky č. 9 až 13 mohli respondenti z řad obětí domácího násilí označit více možností z nabídnutých odpovědí. Proto zde počet odpovědí nebude korespondovat s počtem postižených vzhledem k tomu, že např. muže mohla týrat manželka i děti nebo rodiče. Důležitý bude výsledek nejčastějších forem domácího násilí, jeho příčiny, způsob obrany a vyhledání pomoci, a kdo z rodinných příslušníků se nejvíce projevuje jako agresor.

Otázka č. 9. Kdo ze členů rodiny byl agresorem?

Respondenti měli možnost označit agresora, který se na nich dopustil násilí, v kategoriích: manžel – manželka, druh – družka, rodiče, děti a vnuci (tab. 4).

Otázka č. 10. O jaké formy DN se jednalo, nebo jedná?

Zde byla nabídka odpovědí forem domácího násilí jako fyzické napadání, psychický nátlak, vyhrožování, sexuální obtěžování, ekonomické vydírání, nucená izolace, kombinované či jiné násilí (tab. 5 a 6).

Otázka č. 11. Co bylo příčinou násilí vůči vám?

V nabídce odpovědí byly povahové rysy agresora, domácí neshody, alkohol či drogy a jiné momenty (tab. 7).

Otázka č. 12. Jakým způsobem jste se bránili?

Respondenti mohli odpovědět buď nijak, útěk, útok, křik a pláč, přivolání policie, nebo jinak (tab. 8).

Otázka č. 13. Vyhledali jste pomoc – kde?

Zde respondenti mohli odpovědět, že pomoc nevyhledali, nebo že ji vyhledali u sousedů, lékaře, známých, příbuzných, policie či jinde (tab. 9 a 10).

Otázka č. 14. Připouštíte, že jste se někdy stal agresorem ve své rodině?

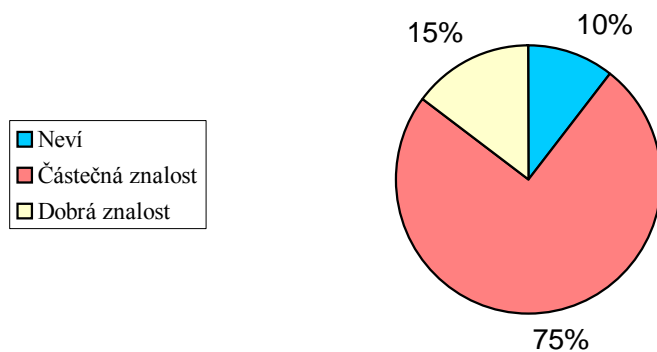
Na tuto otázku odpovídali všichni respondenti a měla zjistit, zda si po vyplnění dotazníku uvědomují, že se sami někdy chovají vůči členům rodiny agresivně. Odpovědi zněly ano, ne, nevím (tab. 11).

Otázka č. 15. K čemu u vás vedlo domácí násilí?

Na tuto otázku opět odpovídaly pouze oběti domácího násilí. Formy odpovědi byly: k rozpadu rodiny, rozvodu, jiným poruchám soužití v rodině a k ničemu (tab. 12).

Výsledky

Otázka č. 1 - Znalost forem DN – graf 3

Zdroj: vlastní výpočty

Otázka č. 2 - Co je příčinou DN?

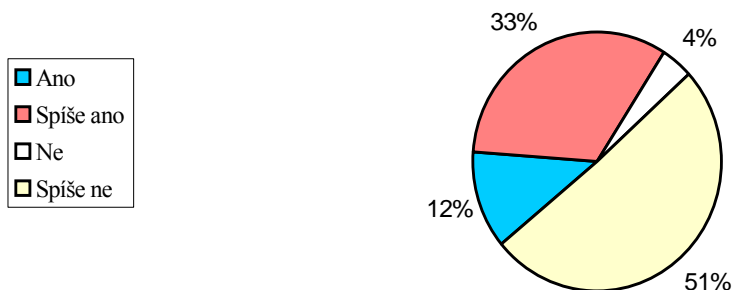
Dobrou znalost prokázalo pouze 12% respondentů, částečnou 75%.

Otázka č. 3 - Kde by respondenti hledali v případě potřeby pomoc?

Správnou odpověď prokázalo pouze 10% respondentů, 13% by nevědělo, kde by pomoc hledali.

Otázka č. 4 - Je, či není násilí v rodinách běžné?

Graf 4 – Celkové názory na výskyt v okrese Tábor

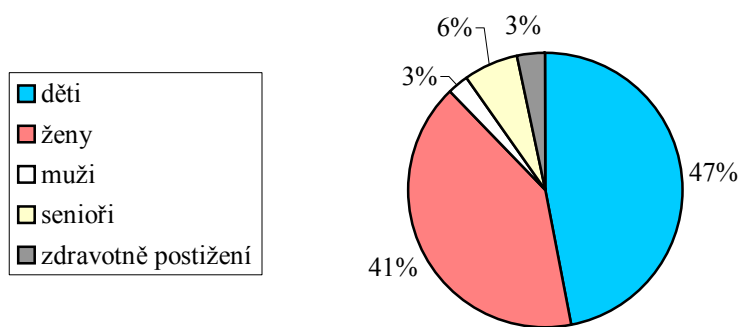

Zdroj: vlastní výpočty

Otázka č. 5 - Kdo se nejčastěji stává obětí?

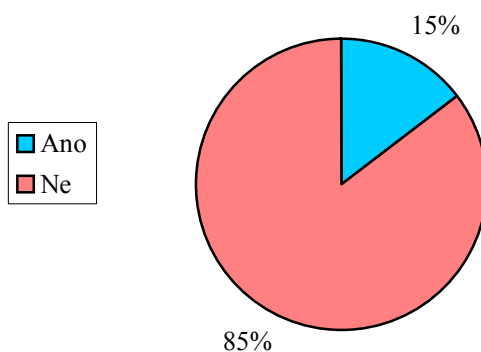
Graf 5 – Nejvíce ohrožené skupiny podle všech respondentů

Zdroj: vlastní výpočty

Otázka č. 6 – Byl/a jste jako dítě svědkem DN ve své rodině?

Graf 6 – Svědci násilí ve své původní rodině

Zdroj: vlastní výpočty

Otázka č. 7 – Stal/a jste se někdy obětí DN ve své rodině?

Tab. 2 - Počet obětí domácího násilí

Věk	Muži			Ženy		
	Ano	Ne	Neví	Ano	Ne	Neví
Do 18	2	30	2	7	38	1
18 – 35	5	21	1	8	25	1
36 – 55	4	15	1	17	30	3
56 – 70	1	1	-	3	2	-
Nad 70	2	1	1	3	5	-
Součet	14	68	5	38	100	5

Zdroj: vlastní výpočty

Otázka č. 8 – Jednalo se o DN krátkodobé, dlouhodobé či opakované?

Tab. 3 - Doba trvání domácího násilí

Věk	Muži			Ženy		
	Krátkodobé	Dlouhodobé	Opakované	Krátkodobé	Dlouhodobé	Opakované
Do 18	-	-	2	4	-	3
18 – 35	2	1	2	3	1	4
36 – 55	3	-	1	5	8	4
56 – 70	1	-	-	-	2	1
Nad 70	1	-	1	2	-	1
Součet	7	1	6	14	11	13

Zdroj: vlastní výpočty

Otázka č. 9 – Kdo z členů rodiny byl agresorem?

Tab. 4 - Agresor

věk	Muži					Ženy				
	Manželka	Družka	Rodiče	Děti	Vnuci	Manžel	Druh	Rodiče	Děti	Vnuci
Do 18	-	-	2	-	-	-	1	6	-	-
18 – 35	3	1	2	-	-	4	-	4	-	-
36 – 55	4	-	-	-	-	11	1	3	1	-
56 – 70	1	-	-	-	-	1	-	3	-	-
Nad 70	1	-	1	-	-	1	1	1	-	-
Součet	9	1	5	-	-	17	3	17	1	-

Zdroj: vlastní výpočty

Otázka č. 10 – O jaké formy DN se jednalo, nebo jedná?

Tab. 5 a 6 - Formy domácího násilí

Věk	Muži							
	Fyz.	Psych.	Vyhrož.	Sex.	Ekon.	Izolace	Komb.	Jiné
Do 18	2	1	-	1	-	-	-	-
18 – 35	2	1	3	2	2	1	1	2
36 – 55	-	3	1	-	-	1	-	-
56 – 70	-	1	1	-	-	-	-	-
Nad 70	1	1	-	-	-	-	-	-
Součet	5	7	5	3	2	2	1	2

Zdroj: vlastní výpočty

Ženy								
Věk	Fyz.	Psych.	Vyhrož.	Sex.	Ekon.	Izolace	Komb.	Jiné
Do 18	4	4	3	-	1	2	-	-
18 – 35	4	4	2	-	3	1	-	2
36 – 55	7	8	8	2	1	1	4	-
56 – 70	2	1	1	-	1	-	-	-
Nad 70	1	-	1	1	1	-	-	-
Součet	18	17	15	3	7	4	4	2

Zdroj: vlastní výpočty

Otázka č. 11 – Co bylo příčinou násilí vůči vám?

Tab. 7 - Příčiny násilí

Věk	Muži				Ženy			
	Povahové rysy	Domácí neshody	Alkohol či drogy	Jiné mom.	Povahové rysy	Domácí neshody	Alkohol či drogy	Jiné mom.
Do 18	1	-	1	1	2	4	-	2
18 – 35	-	3	1	3	5	2	1	3
36 – 55	2	1	-	1	7	3	7	5
56 – 70	-	1	-	-	1	1	2	-
Nad 70	-	-	2	-	3	-	2	-
Součet	3	5	4	5	18	10	12	10

Zdroj: vlastní výpočty

Otázka č. 12 – Jakým způsobem jste se bránili?

Tab. 8 - Způsob obrany proti násilí

Věk	Muži						Ženy					
	Nijak	Útěk	Útok	Křik a pláč	Priv. PČR	Jinak	Nijak	Útěk	Útok	Křik a pláč	Priv. PČR	Jinak
Do 18	-	1	-	1	1	-	3	-	-	5	-	-
18 – 35	-	2	2	-	-	2	2	1	1	1	-	3
36 – 55	2	-	-	-	-	2	5	7	1	5	-	1
56 – 70	1	-	-	-	-	-	1	1	1	-	1	-
Nad 70	1	-	1	-	-	-	1	-	-	1	1	-
Součet	4	3	3	1	1	4	12	9	3	12	2	4

Zdroj: vlastní výpočty

Otázka č. 13 – Vyhledali jste pomoc – kde?

Tab. 9 - Místo vyhledání pomoci - muži

Muži							
věk	Nevyhledal	Sousedé	Lékař	Známí	Příbuzní	PČR	Jinde
Do 18	1	-	-	-	-	1	1
18 – 35	3	-	-	1	-	-	1
36 – 55	3	-	-	-	-	-	1
56 – 70	-	-	-	1	-	-	-
Nad 70	1	-	-	-	1	-	-
Součet	8	-	-	2	1	1	3

Zdroj: vlastní výpočty

Otázka č. 13 – Vyhledali jste pomoc – kde?

Tab. 10 - Místo vyhledání pomoci - ženy

Ženy							
věk	Nevyhledala	Sousedé	Lékař	Známí	Příbuzní	PČR	Jinde
Do 18	3	-	1	1	2	-	-
18 – 35	2	1	1	2	2	-	1
36 – 55	8	2	1	2	3	2	-
56 – 70	2	-	1	-	-	1	-
Nad 70	2	1	-	-	-	-	-
Součet	17	4	4	5	7	3	1

Zdroj: vlastní výpočty

Otázka č. 14 – Připouštíte, že jste se někdy stal agresorem ve své rodině?

Tab. 11 - Přiznání vlastní agresivity

věk	Muži			Ženy		
	Ano	Ne	Nevím	Ano	Ne	Nevím
Do 18	5	19	10	7	33	6
18 – 35	7	14	6	7	19	8
36 – 55	4	12	4	8	31	11
56 – 70	-	-	2	1	3	1
Nad 70	-	3	1	-	7	1
Součet	16	48	23	23	93	27

Zdroj: vlastní výpočty

Otázka č. 15 – K čemu u vás vedlo domácí násilí?

Tab. 12 - K čemu v rodinách vedlo domácí násilí

věk	Muži				Ženy			
	Rozpad rodiny	Rozvod	Jiné poruchy v souž.	K ničemu	Rozpad rodiny	Rozvod	Jiné poruchy v souž.	K ničemu
Do 18	1	-	1	-	-	-	6	1
18 – 35	1	1	-	3	-	3	2	3
36 – 55	-	1	2	1	1	8	5	3
56 – 70	-	1	-	-	-	1	-	2
Nad 70	-	-	1	1	-	-	2	1
Součet	2	3	4/	5	1	12	15	10

Zdroj: vlastní výpočty

Nejvíce zastoupenou skupinou respondentů byli dospělí občané ve věku od 18 do 55 let a u všech respondentů převažovalo středoškolské vzdělání.

Celkem 89 respondentů je ve stavu manželském, 8 žije ve volném vztahu, 103 osob je svobodných, a to vzhledem k velkému počtu respondentů ve věku do 18 let. Rozvedených je 22 respondentů a 8 dalších jsou vdovci. Skupina svobodných a ženatých je u obou pohlaví zastoupena téměř stejně. První tři věkové kategorie jsou v poměrně stejném zastoupení. Počet respondentů vyšších věkových kategorií je nižší, a to z důvodu jejich malé ochoty se svěřovat, i když byl dotazník plně anonymní. Většina dotázaných se nedokázala k tématu jednotlivých forem domácího násilí lépe vyslovit. Většina respondentů uvedla pouze jednu až dvě různé formy násilí. Nejčastěji fyzickou a psychickou formu násilí. Pouze v několika případech se objevily 4 formy DN. Poměrně velká část, a to 10% respondentů, uvedla, že neví, o jaké formy násilí se může jednat. To nejlépe vystihuje graf 3.

Respondenti se k běžnosti výskytu násilí vyjadřovali spíše záporně, i když kategorické ne uvedlo jen 10 osob. Na rozdíl od druhé, poněkud menší skupiny,

která si myslí, že výskyt domácího násilí je běžný a 28 z nich uvedlo jasné ano.

Téměř polovina respondentů si myslí, že nejvíce ohroženou skupinou jsou děti. O něco menší část uvádí jako ohroženou skupinu ženy. O možnosti ohrožení mužů, seniorů a zdravotně postižených uvažuje pouze malá skupina respondentů.

V mládí se stalo svědky výskytu domácího násilí ve své nukleární rodině celkem 15% respondentů.

Z celkového počtu 87 mužů se tedy stalo 14 mužů obětí domácího násilí. Z toho byli dva chlapci ve věku do 18 let, 9 dospělých mužů a 3 v důchodovém věku. Ze 143 žen jich zažilo domácí násilí celkem 38. Ve věku do 18 let jich bylo 7, dospělých 25 a v důchodovém věku 6.

Následující rozbor položených otázek se již týká pouze osob, které se staly obětí rodinného násilí.

Je vidět, že u obou postižených skupin dochází ve více případech ke krátkodobému násilí ze strany agresora. Velký rozdíl není ani u opakovaného násilí, ale závažnější je podíl dlouhodobého působení domácího násilí u žen. Z tohoto šetření vyplývá, že agresor, pokud není ve svých útocích včas zastaven, nebo jsou ze strany oběti útoky stále trpěny a tolerovány, své chování určitě nezmění.

Vůči 9 postiženým mužům se jako agresor nejvíce projevila manželka. Následovali rodiče a družka. Muži ale vůbec neuvedli jako agresora děti či vnoučata. U 38 postižených žen překvapivě převzali hlavní roli agresora rodiče. Poté následovali muži, druzi a v jednom případě děti. Mezi agresory se rovněž neobjevili vnuci.

Postižené osoby se nejčastěji setkaly s psychickým a fyzickým týráním. Velký podíl má i vyhrožování a ekonomické vydírání, méně již sexuální a ostatní násilí.

Za nejčastější příčinu násilí lidé považují povahové rysy agresora. S téměř stejnými výsledky následují alkohol či drogy, jiné momenty a domácí neshody

Obě skupiny vlastně přiznávají, že se útokům agresora nebrání nebo volí formu útěku. Ženy nejčastěji křičí či pláčou, muži řeší situaci jiným způsobem. Ze všech 52 postižených osob se pouze 3 bránily přivoláním Policie ČR.

I z tohoto výzkumu vyplývá, že velká část postižených vůbec nevyhledala pomoc a pouze čtyři se obrátili o pomoc s řešením situace na Policii ČR.

Muži si o něco více připouštějí, že se doma chovali agresivně, a také jich poměrně velké procento přiznalo, že si nejsou svým chováním jisti, což koresponduje s poměrem obětí u mužů a žen.

Tabulka 12 ukazuje, že násilí v rodinách má za následek různé poruchy soužití, které nakonec vyústí až v rozpad rodiny či přímo vedou k rozvodu manželů. Pouze u jedné třetiny respondentů nezanechalo domácí násilí hlubší následky.

K typickým důsledkům DN patří pestrý obraz příznaků, jako je zvýšená psychická zranitelnost, ztráta sebevědomí, ztráta životních iluzí, o které se opírá duševní stabilita, pocit bezmoci, intenzivní pocit viny, sebeobviňování, nápadná oddanost vůči trýzniteli, emocionální labilita, vymizení radosti ze života, ztráta osobních perspektiv, pocit vlastní nedostatečnosti, nedůvěra ve vlastní síly a projevy sebeodstranění a deprese. Veškeré tyto dopady vyústí u postiženého jedince v sociální problém. V případě, že se jedná

o dospělého člověka, hrozí ztráta zaměstnání z důvodu zhoršení jeho přístupu k práci i spolupracovníkům. Případně díky neschopnosti plnit řádně své pracovní úkoly může být přezazen na jinou, méně placenou práci. Mnohokrát mu není dána možnost, nebo se stydí jít do společnosti. Nemůže své přátele pozvat domů apod. Pokud se jedná o dítě, stává se ve škole roztěkanější, nesoustředěnější, zhorší se u něho prospěch a k horšímu se mění i jeho chování. Většinou se z něj ve třídě stává agresor. Díky špatnému vzorci chování, které pochytilo doma, napadá z různých důvodů spolužáky a ne zcela výjimečně i své učitele.

Celkovým výsledkem faktorů domácího násilí a jeho dopadů může být uvědomování si sociálního ohrožení, které se může odrazit v oblasti duševního zdraví, a mohou tak vznikat poruchy spánku, depresivní stavy, neurózy, které se zpětně odráží do oblasti tělesného zdraví, čímž se opět zhorší schopnost duševně a pracovní se realizovat a kruh bezvýchodnosti se tím uzavírá.

LITERATURA

1. Bednář, V.: Projekt boje proti domácímu násilí v ČR. (cit. 2001-12-5). Dostupné z: <http://www.bkb.cz/80353/old>
2. Boyles, W. – Myersová, S.: Násilí v rodinách. Praha: Portál, 2000-10-27. Přeložila V. Bechyňová.
3. Brandau, H. – Ronge, K.: Násilí na ženách v domácím prostředí. Berlín: BIG e. V., Berlínská iniciativa proti násilí na ženách. Brožura č. 1, 2001-06-13. Přeložil a vydal profFem Praha.
4. Carter, J.: Mizerové, aneb Jak přimět muže, aby nám neublížovali, a zároveň neklesnout na jejich úroveň. Praha: Aurora, 2002, 127 s. ISBN 80-7299-058-6.
5. Čírtková, L.: Policejní psychologie. 3. vyd. Praha: Portál, 2000, 254 s. ISBN 80-7178-475-3.

6. Čírtková, L.: Domácí násilí není privátní záležitost. Bulletin prevence kriminality. Praha: MVČR, redakce časopisu Policista, 2001, s. 18.
7. Čírtková, L.: Oběti domácího násilí. Psychologie dnes. 2001, č. 1, s. 14 – 16.
8. Dunovský, J., Dytrych, Z., Matějček, Z. et al.: Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě. Praha: Grada, 1995, 245 s. ISBN 80-7169-192-5.
9. Franková, Z.: Co dělat. Bulletin – Za zavřenými dveřmi. Praha: MVČR, 2001, s. 17.
10. Franková, Z.: Rodiny a sexuální život zdravotně postižených. Sborník materiálů ze semináře 11. 12. 2000. Praha: BKB, 2000.
11. Gjuríčová, Š. et al.: Podoby násilí. Praha: Vyšehrad, 2000, 101 s. ISBN 80-7021-416-3.
12. Koutek, J., Gjuríčová, Š., Kocourková, J.: Podoby násilí v rodině. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 2000, 101 s. ISBN 80-7021-416-3.
13. Marrewa, A.: Nenechte si ubližovat. 1. vyd. Praha: Portál, 2002, 263 s. ISBN 80-7178-510-5.
14. Vaničková, V., Hadj-Mousová, Z., Provazníková, H.: Násilí v rodině – syndrom zneužívaného a zanedbávaného dítěte. 1. vyd., Praha: Karolinum, 1995, 64 s. ISBN 80-7184-008-4.
15. Vykopalová, N.: Násilí na seniorech. 1. vyd., Olomouc: Univerzita Palackého, 2002, 65 s. ISBN 80-244-0409-5.
16. One Woman. Nejzamlčovanější domácí násilí – násilí na seniorech. (cit. 2003-01-15). Dostupné z: <http://zena.centrum.cz/clanek.phtml?id=1940>
17. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).
18. Znaky a tendence domácího násilí v ČR. (cit. 2001-11-20). Dostupné z: Intranet MVČR. www.internet.bb/nasili/studie/znaky.html

Socha Zdeněk
socha@kabelta.cz